

А. Прокопюк

Галузеві структурні зрушення як чинник економічного зростання регіону

Проаналізовано основні історико-еволюційні етапи розвитку теоретичних поглядів стосовно галузевих структурних зрушень задля визначення основних чинників впливу на економічне зростання регіону. Розкрито питання формування галузевої структури регіону та встановлено роль і значення галузевих зрушень у вказаних процесах. Визначено, що слабкою ланкою в економічних дослідженнях є недостатнє розмежування понять регіонального галузевого зрушення та регіональних галузевих змін. Маловивченими залишаються питання специфіки галузевих зрушень в економіці регіонів. Встановлено, що основним чинником економічного зростання регіонів є конкурентоспроможність галузей. Виявлено, що еволюція теоретичних поглядів на проблему галузевих структурних зрушень дозволила досягти істотного прогресу в аналізі та оцінці структурних процесів в економіці та формуванні політики, що дає змогу регулювати положення окремих галузей. Визначено основні завдання галузевих структурних зрушень.
Ключові слова: галузь, галузева структура, регіон, регіональна економіка, галузеві структурні зрушення.

На сучасному етапі соціально-економічних перетворень, що відбулися як у світовому масштабі, так і в масштабах країни та регіону, удосконалення структури економіки є одним з найважливіших пріоритетів стратегії розвитку економіки. Галузева структура є не тільки самостійним фактором впливу на економічне зростання, але і безпосередньо визначає характер економічного розвитку регіонів держави. Від того, які сектори переважають у структурі економіки регіонів, які джерела й фактори використовуються у виробництві, яке місце займає окремий індивід в економічних відносинах, безпосередньо залежить конкурентоспроможність національної економіки в сучасному глобалізованому світі.

Дослідженнями в означеному напрямі займалися як вітчизняні, так і зарубіжні вчені: Л. Вальрас, Е. Домар, Ф. Кене, Дж. Кларк, У. Льюїс, Д. Рікардо, А. Сміт, Р. Солоу, Р. Стоу, Р. Харрод, Х. Удзава, Я. Базилюк, І. Бережна, В. Геєць, О. Добровольська, Я. Жаліло, С. Мочерний, А. Пікус, Л. Федулова, Л. Шинкарук, О. Шубравська та інші. Однак не повною мірою висвітлено чинники впливу галузевих структурних зрушень на економічне зростання регіону.

Метою статті є дослідження теоретичних поглядів на аналіз галузевих структурних зрушень задля визначення основних чинників впливу на економічне зростання регіону.

Питання дослідження галузевих структурних зрушень і визначення поняття «галузева структура» чи «галузеві структурні зрушення» є не новим і досить широко досліджуваним.

Варто відзначити, що поняття «галузева структура» і «структура галузі» не є тотожними. Оскільки перше розкриває співвідношення, які формуються між елементами економічної системи на мезорівні (галузевому рівні), а друге – між елементами на мікрорівні (рівні підприємницьких структур).

Аналіз галузевої структури дозволяє виділити основні (провідні) галузі, галузі, що розвиваються, становлення (у тому числі пріоритетні) та ті, що не розвиваються, відмирають. Дослідження структури галузі, своєю чергою, надає змогу встановити лідерів та аутсайдерів серед підприємницьких структур, що випускають продукцію одного цільового призначення. У конкурентних умовах господарювання ці підприємницькі структури виступають як прямі та опосередковані, що є реальними конкурентами, а також потенційні конкуренти на ринку [1].

Так, у XVIII ст. – кінці XIX ст. галузеву структуру економіки досліджували Ф. Кене, А. Сміт, Д. Рікардо, Л. Вальрас. Вони розглядали роль окремих галузей в економічній системі та основні фактори, що визначають галузеву

структуру виробництва. Ф. Кене виділяв сільське господарство як основну сферу в галузевій структурі економіки, на якій базується економічна система. У праці Ф. Кене «Загальні принципи економічної політики землеробської держави» уже містилися елементи структурної політики. Він вважав, що державна влада має забезпечувати економічний прогрес і сприяти процвітанню землеробства як головного джерела добробуту всієї нації [2].

Натомість А. Сміт стверджував, що структуру економіки визначає міжнародний поділ праці, тому галузевий розвиток доцільно стимулювати відповідно до тих абсолютних переваг, якими володіє країна (або регіон). Це може призвести до збільшення обсягів виробництва та споживання товарів. Д. Рікардо вважав, що головне – відносні, а не абсолютні переваги, які визначають структурну політику країни [3]. При цьому розглядався, як правило, статичний стан економіки, хоча робилися окремі спроби вивчення динамічних структурних процесів. У XIX ст. з'явилися дослідження факторів економічного простору – це теорії сільськогосподарського штандорта І. Тюнена, раціонального штандорта промислового підприємства В. Лаунхардта та промислового штандорта А. Вебера. Вони мали значний вплив на формування теорій регіональної економіки. На думку Л. Вальраса, теорія економічного виробництва суспільного багатства, тобто організації промисловості в межах системи поділу праці, є прикладною наукою і становить основу економічної політики економіки [2].

Період з кінця XIX ст. до початку 30 рр. XX ст. ознаменувався роботами з економічної динаміки Дж. Б. Кларка і теорією динамічної рівноваги В. Парето. Праці Дж. Б. Кларка з економічної динаміки поклали початок розвитку теорії структурних змін. За Дж. Б. Кларком, економічна динаміка розкриває причини порушення рівноваги економіки, які зводяться до диспропорцій між галузями економіки, а структурні зміни пов'язані зі зміною граничної продуктивності капіталу. Найбільш інтенсивно теорія структурних змін і структурних зрушень почала розвиватися зі середини XX ст. Це пов'язано, головню, з розвитком посткейнсіанського і неокласичного, а надалі й інституційного напрямів в економічній науці [4].

З середини 30-х до початку 90-х рр. XX ст. розвивається кейнсіанська (Р. Харрод, Е. Домар) і неокласична (Р. Солоу) теорії економічного зростання. Новим моментом в аналізі господарської структури економіки є розробка дво- і багатосекторних моделей економічного зростання (У. Льюїс, Р. Стоу, Х. Удзава), створення балансових моделей «витрати – випуск». Уперше для практичного аналізу макроекономічної рівноваги в продовження розвитку ідеї Л. Вальраса було побудовано баланс міжгалузевих зв'язків «витрати – випуск», творцем якого є В. В. Леонтьєв, який запропонував макроекономічну модель загальної ринкової рівноваги, побудовану на основі структурних взаємозалежностей усіх фаз відтворення – виробництва, розподілу, обміну та споживання [5].

Важливим дослідженням у теорії регіонального розміщення стала теорія дифузії інновацій Т. Хагерстранда, яка розкриває процес створення й поширення нововведень, що впливають на структуру економіки. Учений вважав, що економічний розвиток є результатом дифузії (поширення) між країнами та регіонами інновацій, під якими розумілися різні технічні вдосконалення, організаторські здібності та ін. [5].

Теорію полюсів зростання, засновану на теорії центральних місць В. Крісталлера, спочатку розробив французький економіст Ф. Перу, який в основі своїх ідей розглядав галузеву структуру економіки й виокремлював провідні галузі, що створюють концентроспроможні якісні товари та послуги на основі найбільш ефективного використання факторів виробництва. У результаті відбувається концентрація таких виробництв і виникають полюси економічного зростання [3]. Надалі ця теорія отримала розвиток у працях А. Блекбері, Ж. Будвіля, Х. Р. Ласу, В. В. Леонтьєва, П. Потье, Р. Стефенсона. Т. Хартшорта. Теорія полюсів

зростання тісно перетинається з теорією виробничо-територіальних комплексів М. М. Колосовського. У 50-60 рр. ХХ ст. розробляються моделі економічного зростання, що враховують динамізуючий фактор науково-технічного прогресу (К. Ерроу, Е. Шішинські). І, нарешті, наприкінці 80 – початку 90 рр. виник напрям «нового класицизму», основні ідеї якого присвячені моделюванню впливу інноваційної діяльності на зрушення в структурі з урахуванням накопичення людського капіталу (Р. Лукас, П. Ромер, А. Янг та ін.) [4].

Починаючи з середини 70 рр. до сьогодні, проблемам структурної модернізації економіки України, впливу галузевих структурних чинників на якісні процеси в регіонах і їх економічному розвитку присвячено роботи відомих вітчизняних дослідників, зокрема Я. Базилюка, І. Бережної, В. Гейця, О. Другопольської, Я. Жаліла, С. Мочерного, А. Пікуса, Л. Федулової, Л. Шинкарук, О. Шубравської та ін.

Зміни в структурі потреб викликають відповідні структурні зміни. В. М. Геєць та Л. В. Шинкарук [6] стверджують, що структурні зміни можна розглядати у широкому й вузькому розумінні. У вузькому розумінні – це зміни у продуктово-галузевій структурі економіки. У широкому розумінні до цих змін слід додати й зміни у складі виробництва та споживання ресурсів: інвестицій і основного капіталу (галузева, технологічна, вікові та інші структури), трудових ресурсів, матеріальних та енергетичних ресурсів... Найбільш значущі, якісні зміни у структурі економіки класифікуються як економічні зрушення.

На думку І. В. Бережної [7, с. 21-23], галузеву структуру слід розглядати через призму співвідношень, що виникають між різними видами економічної діяльності однієї економічної системи певного територіально-просторового утворення, що обумовлено введенням Класифікатору видів економічної діяльності в Україні. Такий підхід дозволяє встановити співвідношення, що склалися не тільки між галузями господарства, тобто міжгалузеві пропорції, а й співвідношення, що сформувалися між підгалузями (простими, не укрупненими галузями) та видами економічної діяльності, видами виробництв, тобто внутрішньогалузеві пропорції.

О. П. Добровольська [8, с. 85] галузеву структуру економіки регіону характеризує як співвідношення у відповідних пропорціях різних галузей і секторів господарства. Основними підрозділами галузевої структури виступають виробнича та невиробнича сфери, кожна з яких має свій галузевий склад, що є дещо спрощеним підходом і потребує уточнення. Адже співвідношення основних сфер економіки регіону дозволить встановити його функціонально-виробничий тип: регіон індустріальної чи, наприклад, рекреаційної направленості.

Дослідження галузевих пропорцій надає можливість більш конкретно підійти до вивчення цього питання та визначити сільськогосподарську, агропромислову чи індустріальну направленість господарства регіону.

С. В. Мочерний галузеву структуру розглядає через призму співвідношень укрупнених галузей і галузей [9, с. 500], що є комплексним підходом до визначення цього поняття, проте не враховує певні пропорції, що складаються між елементами економічної системи територіально-просторового утворення. Розвиток укрупнених галузей веде до формування галузевих комплексів на основі взаємозалежних виробництв, що у подальшому призводить до встановлення тісних взаємозв'язків між ними на більш високому рівні та, у результаті, виникнення міжгалузевих комплексів, роль яких у розвитку національного та регіонального господарства важко переоцінити.

В. Предборський бачить вирішення проблеми глибокої економічної диференціації розвитку країни в регіональному розрізі та формуванні конкурентоспроможної структури економіки шляхом проведення ефективної політики дегінізації бізнес-сектору. Стратегічне управління соціально-економічним розвитком регіону та формування ефективної структури регіональної економіки суто ринковими методами, із мінімальним втручанням держави розглядає

О. Черевко. Формування нової структури регіональної економіки на інноваційній основі досліджує Л. Федулова [4].

З наведеного випливає, що до розкриття сутності галузевої структури регіону та її аналізу необхідно підходити комплексно через вивчення співвідношень і пропорцій, що склалися, між галузями господарювання. При цьому слід враховувати види галузей, що призводять до формування та аналізу функціональної структури господарства регіону.

На думку В. Силкіна [10], галузеву структуру економіки регіону слід розглядати, по-перше, через призму співвідношення основних галузей, тобто галузей спеціалізації, та інших галузей другорядного значення для регіонального розвитку. Проте не всі галузі, що належать до категорії обслуговуючих, є другорядними, адже від їх повноцінного та ефективного функціонування залежить налагодженість виробничого процесу суб'єктів господарювання основних галузей і його результативність. Тому слід виділити так звані «базові галузі», що формують сировинно-виробничі та техніко-технологічні засади для функціонування головних галузей господарства регіону. По-друге, галузеву структуру економіки регіону слід визначати з позиції перспективності функціонування тих чи інших галузей, а також доцільності стимулювання чи обмеження їхнього розвитку з урахуванням як національних, так і регіональних соціально-економічних інтересів розвитку. Дотримуючись такого підходу, галузеву структуру господарства регіону слід розглядати як перспективно-змодельовану або ж стратегічну, якщо мова йде про формування певних структурних орієнтацій при розробці комплексних програм соціально-економічного розвитку регіону.

Зміни, що відбуваються у галузевій структурі економіки регіону, є структурними зрушеннями та проявляються у ролі змін у взаємному розміщенні структурних елементів, у співвідношенні їхніх часток, рівнів вагомості, у змінах різних пропорцій і кількісних характеристик економічної системи регіону, що, як правило, має відкритий характер.

Зміни у співвідношенні різних укрупнених галузей економіки, як правило, сільського господарства, промисловості, транспорту і зв'язку, оптової та роздрібною торгівлі, розглядають як структурні зрушення, що оцінюють за основними макроекономічними показниками, такими як: валова додана вартість, кількість зайнятого населення, інвестиції в основний капітал та інші. Це підтверджує теоретичний підхід щодо визначення регіональних галузевих зрушень Е. Р. Вансович [11, с. 9], під якими розуміють «зміни галузевих пропорцій, що приводять до посилення чи послаблення виробничої спеціалізації регіону», тобто зміни у співвідношенні традиційних і нових виробництв у галузевій структурі економіки регіону.

У перехідний період соціально-економічного розвитку національної економіки України структурні галузеві зрушення проявляються найбільш чітко. Такі зрушення слід розглядати як трансформаційні, оскільки вони полягають у формуванні не тільки видозміненої галузевої структури національної економіки та економіки її регіонів, а й у виникненні нових інститутів та інституцій, тобто формуванні видозміненого інституційного середовища.

Трансформаційні галузеві зрушення, як зміни у галузевій структурі господарства регіону, по-перше, напряму пов'язані з періодичністю протікання галузевих циклів, їх глибиною та масштабністю, по-друге, зі змінами у відповідній функціональній структурі та у структурі за формами власності, що найбільш чітко проявлялися у різні періоди приватизаційного процесу в Україні, зокрема при здійсненні масової приватизації та у період стрімкого масового розвитку малої роздрібною торгівлі та згодом торговельних мереж.

На думку О. В. Коломицевої [12, с. 3], структурні галузеві зрушення – це «зміна ролі окремих традиційних галузей економіки, яка сполучена з виникненням

нових і вростанням у ринкове середовище таких інститутів, як приватна та акціонерна форми власності, мале підприємництво, іноземний та спільний бізнес, корпоративні структури. Будь-яка зміна позиції галузі відповідно може сприйматися як зміна відносної ролі й значущості цього інституту, тим самим характеризуючи спрямованість трансформації всієї інституційної структури суспільства». Це приводить до формування нового розуміння структурних зрушень в економіці країни та її регіонів, а саме сприйняття їх як структурно-інституційних.

Структурні зрушення є необхідним поштовхом для перебудови та оновлення галузевої структури господарства регіону, що призведе до виникнення позитивних економічних ефектів. Тому структурні зрушення, що відбуваються на галузевому рівні, безпосередньо пов'язують з процесами структурної перебудови економіки України загалом [13, с. 510-511].

І. Д. Пивоварчук вважає, що структурні зрушення в економіці регіону «повинні включати як перетворення в матеріальній сфері, так і зміни в системі законодавчих, економічних, адміністративних рішень, які забезпечують сталий розвиток держави, її конкурентоспроможність» [14, с. 86]. Такий підхід щодо розкриття сутності структурних зрушень не тільки з позиції галузевих змін, а й інституціональних, підкреслює вагомість саме ринкового фактору.

Це пояснюється тим, що посилення конкуренції вимагає формування конкурентоспроможної економіки, у тому числі в результаті ринкових перетворень і галузевих зрушень в економіці на національному та регіональному рівні. Адже галузі економіки України після розриву кооперації внаслідок розпаду СРСР сильно втратили у продуктивності і, як наслідок, їх продукція стала не конкурентоспроможною.

У регіонах держави, де розвиток ринкових відносин відбувається в умовах, які характеризуються низькою конкурентоспроможністю на внутрішньому ринку внаслідок технологічної відсталості, морального та фізичного зношення основного капіталу у всіх галузях економіки, все більшої актуальності набуває обґрунтування необхідності та напрямів структурних зрушень в економіці, визначення їх тенденцій, а також їх впливу на економічне зростання регіонів. Проведення структурних перетворень економіки регіонів, спрямованих на ослаблення сировинної орієнтації, підвищення продуктивності в окремих галузях і розвиток високотехнологічного й наукомісткого виробництва є необхідною основою для зростання конкурентоспроможності економіки регіону.

У контексті аналізу впливу галузевих структурних зрушень на економічне зростання регіонів, на рівні галузі конкурентоспроможність можна визначити як здатність галузі забезпечити зростання обсягу виробництва через підвищення продуктивності використання факторів виробництва або розширення обсягу залученої у галузеве виробництво робочої сили. Під зростанням обсягу виробництва тут розуміється зростання внеску галузі у ВРП. При цьому вплив кожної галузі на зростання ВРП проявляється двояко. По-перше, через зростання власне обсягу виробництва у кожній галузі. По-друге, через структурні зрушення – зростання у структурі ВРП частки галузей з вищою за середню по економіці продуктивністю або нижчою [15].

Конкурентоспроможні галузі складаються з підприємств, що постійно підвищують свою продуктивність через організаційні та технологічні інновації. Як результат, такі галузі здатні постійно підвищувати якість або знижувати ціну своїх товарів і послуг, стимулюючи таким чином зростання попиту на свою продукцію. Цей підхід дозволяє розкрити сутність впливу галузевих структурних зрушень на економічне зростання регіону.

Для поглиблення аналізу динаміки продуктивності окремих галузей їх також доцільно класифікувати на ті, що виробляють блага споживчого призначення, і ті, що виробляють блага виробничого призначення. Основне призначення споживчих благ полягає у їх здатності задовольняти потреби кінцевих спо-

живачів, а виробничих благ – бути використаними у процесі виробництва. Якість благ виробничого призначення має більш об'єктивний характер, ніж якість споживчих благ. Це викликано передусім тим, що вона напряду впливає на техніко-економічні показники компаній, що їх використовують у своєму виробництві. Чим більш якісне благо використовується у виробництві, тим вища буде його продуктивність.

При цьому необхідно розрізняти галузі, що виробляють блага, споживання яких не залежить від місця виробництва (*tradable goods* – транспортабельні блага), і галузі, що виробляють блага, які споживаються безпосередньо у місці їх виробництва (*non-tradable goods* – нетранспортабельні блага). До транспортабельних благ належить переважна більшість рідкісних первинних ресурсів і товари з великою часткою доданої вартості, більшість послуг виробничого характеру (фінансові, консалтингові, наукові дослідження та розробки тощо). До нетранспортабельних благ належать розповсюджені первинні ресурси та більшість споживчих послуг. Галузі, які виробляють нетранспортабельні товари та послуги прийнятної якості та за привабливою ціною для місцевих споживачів, нарощують обсяг залученої у своє виробництво робочої сили та тим самим підвищують продуктивність галузей, що виробляють транспортабельні блага.

З наведених визначень можна зробити висновок, що визначальна роль у структурній характеристиці економіки належить галузевій структурі. Характер галузевої структури економіки пов'язаний з сучасним станом суспільного поділу праці, тобто з процесами диференціації та інтеграції у структурних перетвореннях промисловості на шляху від централізованої до ринкової економіки. Це означає, що традиційний підхід до аналізу галузевих пропорцій, відповідно до якого досліджувалася динаміка співвідношення між промисловістю та сільським господарством, між важкою та легкою промисловістю тощо втрачає колишню актуальність. Основу галузевої структури сьогодні становлять макропропорції між групами галузей, що мають однакові економічні характеристики.

Таким чином, під галузевими структурними зрушеннями слід розглядати суттєві зміни у галузевій структурі господарства регіону, що призводять до виокремлення нових галузей спеціалізації на противагу наявним (тим, що склалися історично) та зростання їхньої питомої ваги, у результаті чого підвищується загальний економічний результат.

Основними завданнями галузевих структурних зрушень є:

- розроблення структурно-галузевої стратегії розвитку економіки регіонів, аналіз місця і ролі провідних галузей у її структурі;
- обґрунтування пріоритетів у розвитку окремих галузей;
- вияв проблем розвитку та розміщення великих багатогалузевих комплексів;
- проведення заходів з підтримки державою НТП в окремих галузях економіки;
- комплексний розвиток регіонів країни.

На сучасному етапі соціально-економічного розвитку країни та її регіонів якісні зміни у галузевій структурі національної економіки та економіки регіонів обумовлені результатами трансформаційних галузевих зрушень, що є необхідними у зв'язку з поступовим переходом на новий рівень науково-технологічного розвитку – до постіндустріального типу суспільства.

Слід зазначити, що сучасні трансформаційні галузеві зрушення пов'язані більше зі змінами не у структурі господарства регіону за формою власності, що було характерно у періоди активної приватизації, а у технологічній структурі господарства. У цьому контексті така зміна орієнтирів у розвитку регіональної економіки, формуванні її галузевої структури обумовлена активізацією інноваційної та інвестиційної діяльності, стимулюванням розвитку наукоємних галузей господарства. Ці процеси призводять до необхідності розробки та функціонування нових форм організації продуктивних сил регіону, що є конкурентоспроможними у конкурентних умовах господарювання.

Отже, формування галузевої структури економіки регіону базується на встановленні оптимальних співвідношень між традиційно головними галузями, що визначають профіль спеціалізації економіки регіону, та тими, що виконують функції допоміжних, супутніх і галузей обслуговування.

Галузеві структурні зрушення відрізняються від будь-яких динамічних процесів тим, що мають більш глибинний характер, у результаті чого спостерігаємо більшою мірою якісні, а не кількісні зміни у галузевій структурі економіки регіону, що є незворотними.

Тому галузеву структуру економіки регіону слід розглядати, по-перше, через призму співвідношення основних галузей, тобто галузей спеціалізації, та інших галузей другорядного значення для регіонального розвитку, а по-друге, з позиції перспективності функціонування тих чи інших галузей, а також доцільності стимулювання чи обмеження їхнього розвитку з урахуванням національних і регіональних інтересів розвитку.

Список використаних джерел

1. Силкін В. В. Генезис теоретичних поглядів на галузеві зрушення в економіці регіонів / В. В. Силкін // Економіка та держава. – 2012. – № 12. – С. 86–89.
2. Кенэ Ф. Избранные экономические произведения / Ф. Кенэ. – М.: Изд-во социально-экономической литературы, 1960. – 552 с.
3. Гранберг А. Г. Основы региональной экономики / А. Г. Гранберг; Государственный университет «Высшая школа экономики». – М., 2000. – 495 с.
4. Наконечна К. В. Еволюція теоретичних поглядів на регіональні галузеві зміни й зрушення / К. В. Наконечна // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Економіка, аграрний менеджмент, бізнес: зб. наук. пр. – 2015. – Вип. 211(1). – С. 136–140.
5. Гранберг А. Г. Василий Леонтьев в мировой и отечественной экономической науке / А. Г. Гранберг // Экономический журнал Высшей школы экономики. – 2006. – Т. 10. – № 3. – С. 471–492.
6. Структурні зміни та економічний розвиток України: монографія / В. Геєць, Л. Шинкарук, Т. Артемова та ін.; наук. ред.: Л. Шинкарук. – К.: Ін-т економіки та прогнозування НАНУ, 2011. – 696 с.
7. Бережная И. В. Структура экономики АР Крым в вопросах регионалистики / И. В. Бережная; Институт региональных исследований НАН Украины. – Львов, 2004. – 152 с.
8. Добровольская О. П. Региональная экономика: учеб. пособ. / О. П. Добровольская. – Симферополь: Эльвино, 2007. – 262 с.
9. Економічна енциклопедія: у трьох томах. Т. 3 / редкол.: С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Вид. центр «Академія», 2002. – 952 с.
10. Силкін В. В. Генезис теоретичних поглядів на галузеві зрушення в економіці регіонів / В. В. Силкін // Економіка та держава. – 2012. – № 12. – С. 86–89.
11. Вансович Э. Р. Региональные отраслевые сдвиги и структурная политика субъектов РФ: автореф. дис. на соискание учен. степени канд. экон. наук: спец. 08.00.05 «Экономика и управление народным хозяйством (Региональная экономика)» / Э. Р. Вансович. — Челябинск, 2011. – 28 с.
12. Коломицева О. В. Формування інституційного середовища в трансформаційній економіці / О. В. Коломицева // Вісник Криворізького економічного інституту КНЕУ. – 2009. – №3 (19). – С. 3–6.
13. Економічна енциклопедія: у трьох томах / редкол.: ... С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – Т. 3. – К.: Видавничий центр «Академія», 2002. – 952 с.
14. Пивоварчук И. Д. Структурные изменения в экономике Одесского региона – основа обеспечения его эффективного социально-экономического развития / И. Д. Пивоварчук // Вісник Хмельницького національного університету: Економічні науки. – 2009. – №3. – Т.2. – С. 85–88.
15. Пікус А. Ю. Галузеві структурні зрушення як чинник економічного зростання: дис. на здобуття учен. ступеня наук: спец. 08.00.01 Економічна теорія та історія економічної думки / А. Ю. Пікус. – Київ. – 2011. – 229 с.

References

1. Sylkin, V. V. (2012). Henezys teoretychnykh pohlyadiv na haluzevi zrushennya v ekonomitsi rehioniv [Genesis of theoretical views on sectoral shifts in the economy of regions]. *Ekonomika ta derzhava – Economy and the State*. 12, 86–89. [in Ukrainian].
2. Kene, F. (1960). *Izbrannyye ekonomicheskiye proizvedeniya [Selected economic works]*. Moscow: Publishing of socio-economic literature. [in Russian].
3. Granberg, A. G. (2000). *Osnovy regional'noy ekonomiki [Basics of regional economics]*. Moscow: State University «Higher School of Economics». [in Russian].

4. Nakonechna, K. V. (2015). Yevolyutsiya teoretichnykh poglyadiv na regional'ni galuzevi zmini y zrushennya [Evolyutsiya theoreticity poglyadiv on regionalni galuzevi zmini th zrushennya]. In *Naukovyy visnyk Natsional'noho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannya Ukrayiny. Seriya : Ekonomika, ahrarnyy menedzhment, biznes [Scientific Bulletin of the National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine. Series: Economics, Agricultural Management, Business]*: Vol. 211(1) (pp. 136-140). [in Ukrainian].
5. Granberg, A. G. (2006). Vasily Leont'yev v mirovoy i otechestvennoy ekonomicheskoy nauke [Wassily Leontief in the global and domestic economic science]. *Ekonomicheskyy zhurnal Vyshey shkoly ekonomiki – Higher School of Economics Economic Journal*, 10.3, 471-492. [in Ukrainian].
6. Shynkaruk, L. (Ed.), Heyets, V., Artemova, T., & et. al. (2011). *Strukturni zminy ta ekonomichnyy rozvytok Ukrayiny [Structural changes and economic development of Ukraine]*. Kyiv: Institute for Economics and Forecasting of Ukrainian NAS. [in Ukrainian].
7. Berezhnaya, I. V. (2004). Struktura ekonomiki AR Krym v voprosakh regionalistiki [Structure of the economy AR Crimea in matters of regionalistics]. Lviv: Institute of Regional Research of the NAS of Ukraine.
8. Dobrovolskaya, O. P. (2007). *Regional'naya ekonomika [Regional economy]* (Textbook). Simferopol: EI'in'yo.
9. Mocherny, S. V. (Ed.). (2002). *Ekonomichna encyklopedia [Economic Encyclopedia]* (Vols. 1-3): Vol. 3. Kyiv: Academia. [in Ukrainian].
10. Sylkin, V. V. (2012). Henezys teoretychnykh pohlyadiv na haluzevi zrushennya v ekonomitsi rehioniv [Genesis of theoretical views on sectoral shifts in the economy of regions]. *Ekonomika ta derzhava – Economy and State*, 12, 86-89. [in Ukrainian].
11. Vansovich, E. R. (2008). *Regional'nyye otraslevyye sdvigi i strukturnaya politika sub'yektov RF [Regional sectoral shifts and structural policy of the Russian Federation subjects]*. (Ph.D. in Econ. Thesis, Chelyabinsk, Russia). [in Russian].
12. Kolomytseva, O. V. (2009). Formuvannya instyutsiynoho seredovyscha v transformatsiyiny ekonomitsi [Formation of the institutional environment in transformation economy]. In *Visnyk Kryvoriz'koho ekonomichnoho instytutu KNEU [Bulletin of Kryvyi Rih Economic Institute of KNEU]*: Vol. 3 (19) (pp. 3-6). [in Ukrainian].
13. Mocherny, S. V. (Ed.). (2002). *Ekonomichna encyklopedia [Economic Encyclopedia]* (Vols. 1-3): Vol. 3. Kyiv: Academia. [in Ukrainian].
14. Pivovarchuk, I. D. (2009). Strukturnyye izmeneniya v ekonomike Odesskogo regiona – osnova obespecheniya yego effektivnogo sotsial'no-ekonomicheskogo razvitiya [Structural changes in the economy of Odessa region – the basis of its effective economic and social development]. *Visnyk Khmel'nyts'koho natsional'noho universytetu: Ekonomichni nauky – Bulletin of the Khmelnytsky National University: Economics*, Vol. 3 (2), 85-88. [in Ukrainian].
15. Pikus, A. Y. (2011). *Haluzevi strukturni zrushennya yak chynnyk ekonomichnoho zrostannya [Sectoral structural changes as a factor of economic growth]*. (Ph.D. in Econ. dissertation, Kyiv, Ukraine). [in Ukrainian].

Prokopiuk A. Sectoral structural shifts as the factor of region's economic growth.

At current stage of social and economic changes that took place both at a world scale and at a scale of country and region the improvement of economic structure is one of the most important priorities of economy development strategy. Sectoral structure not only is the independent factor of influence on economic growth, but it also directly defines the nature of economic development of state regions. Competitive ability of national economy in modern globalized world directly depends on which sectors prevail in the structure of regions' economy, which sources and factors are used in production and what place a certain individual takes in economic relations.

The article aims to research theoretical views over the analysis of sectoral shifts in order to define major factors of influence on economic growth of the region.

The article analyses basic historical and evolutionary stages of development of theoretical views over sectoral structural shifts in order to define major factors of influence on economic growth of the region. The issue of forming of region's sectoral structure is outlined and the role and meaning of sectoral shifts in the mentioned processes are defined. The article proves that poor detachment of notions 'regional sectoral shifts' and 'regional sectoral changes' is the weak link of economic research. The issues of peculiarities of sectoral shifts in the economy of regions remain to be poorly examined. The article defines that competitive ability of branches is the major factor of regions' economic growth. It is outlined that evolution of theoretical views over the problem of sectoral structural shifts allowed achievement of considerable progress in the analysis and evaluation of structural processes in the economy and policy forming in order to regulate condition of certain branches.

Keywords: sector, sectoral structure, region, regional economy, sectoral structural shifts.

Прокopiюк Александер – кандидат економічних наук, ректор Вищої економічної школи в Білостоку, Польща (e-mail: alexsander.prokopiuk@wse.edu.pl).

Prokopiuk Aleksander – Ph.D. (Econ.), Rector of Higher Economic School in Bialystok, Poland.

Надійшло 13.09.2016 р.